

25.5.2021

EOAK/6701/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

TUTKINTAVANGIN SIIRTÄMINEN KÄYTTÖASTEEN TASOITTAMISEN PERUSTEELLA JA PÄÄTÖKSEN PERUSTELEMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli ensikertaisena vankilassa olevana helsinkiläisenä tutkintavankina siirtämistään Vantaan vankilasta Riihimäen vankilaan. Kantelijan mukaan kysyttäessä tahtooko hän Jokelan vankilaan vai Riihimäen vankilaan hän vastasi Jokelan vankilaan. Kantelijan mukaan päätöstä on perusteltu virheellisesti sillä, että hän ei olisi vastustanut siirtoaan Riihimäen vankilaan. Kantelijan mukaan Riihimäen vankilaan siirtäminen estää häntä myös saamasta hoitoa mielenterveyden ongelmiinsa ja on hengenvaarallista hänen kannaltaan.

2 SELVITYS

[- - -]

3 RATKAISU

3.1 Vantaan vankilasta siirtämisen edellytysten arviointi

3.1.1 Oikeusohjeita

Tutkintavankeuslain (TVL) 3 luvun 6 §:ssä säädetään tutkintavangin siirtämisestä.

Tutkintavanki voidaan siirtää toiseen vankilaan, jos siihen on perusteltu syy ja voidaan olettaa, että tutkintavanki sopeutuu toisen vankilan olosuhteisiin.

Tutkintavanki tulee siirtää toiseen vankilaan, jos tutkintavankeuden tarkoitus, tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuus, vankilan käyttöaste tai muu vastaava syy sitä edellyttää. Vankilan käyttöasteen tasoittamiseksi tutkintavanki voidaan siirtää vain painavista syistä.

Jos tutkintavangin suoritettavaksi tulee vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus, tutkintavanki voidaan siirtää arviointikeskukseen sijoitusvankilan määräämistä varten.

Oikeusministeriön tutkintavankiloina toimivista vankiloista antaman asetuksen (341/2017) mukaan miehille tarkoitettuina tutkintavankiloina toimivat muun muassa Jokelan, Riihimäen ja Vantaan vankila. Muun

muassa Helsingin vankilaan voidaan sijoittaa vain sellaisia tutkintavankeja, jotka odottavat muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä ja suosivat sijoitukseen.

3.1.2 Saatu selvitys

Vantaan vankilan johtajan mukaan vankilasta pyritään siirtämään hovi oikeutta odottavia tutkintavankeja tuleviin sijoituslaitoksiin mahdollisimman nopeasti Vantaan vankilan yliasutuksen vähentämiseksi. Hovioikeuden päätöstä odottavat tutkintavangit kuullaan sijoittamisen yhteydessä halukkuudesta siirtyä alueen toisiin suljettuihin vankiloihin eli Helsingin, Riihimäen tai Jokelan vankilaan. Rikosseuraamusesimies on kuullut kantelijaa 4.10.2020 ja hänelle on esitetty edellä mainitut vaihtoehdot ja hän on ilmoittanut, että voi asua vankeusvankien kanssa sekä pukeutua vankivaatetukseen. Vankitietojärjestelmään on kirjattu edellä mainitut tiedot ja se, että kantelija on halukas sijoittumaan Jokelan avovankilaan. Kantelijan kieltäytymistä siirrosta Riihimäen vankilaan ei ole kirjattu vankitietojärjestelmään.

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen mukaan Vantaan vankila on valmistellut kantelijan siirtoasiaa Riihimäen vankilaan, sillä vankilassa on erittäin korkea käyttöaste. Vantaan vankila on laittanut vireille 4.10.2020 kantelijan siirtoasian vankilan täyttöasteen tasaamiseksi. Kantelijaa on kuultu 4.10.2020 ja kantelija haluaisi suorittaa tuomionsa avolaitoksessa, jotta voisi sen aikana remontoida taloaan. Vankilan lausunnon mukaan kantelija on valmis siirtymään heti.

Arviointikeskus on päättänyt 5.10.2020 kantelijan siirtymisestä Riihimäen vankilaan perusteena oletettu soveltuminen Riihimäen vankilan olosuhteisiin ja tutkintavankiloitten käyttöasteiden tasaaminen. Kantelija ei vastusta siirtoa.

Vantaan vankila on ajoittain erittäin vaikeasti yliasutettu, mistä syystä lähinnä muutoksenhakuvaiheen tutkintavankeja on siirretty pääosin Jokelan ja Riihimäen vankiloihin. Koronaviruspandemia on vaikeuttanut Vantaan vankilan tilannetta edelleen, koska tiloja tulee varata myös tutkintavankien erillään pitämiseen ja karanteeniin. Tämän takia siirtoja toiseen tutkintavankilaan on tehty myös silloin, kun Vantaan vankilassa ei ole varsinaista yliasutusta.

Riihimäen vankila on monipuolinen laitos, jonne sijoitetaan paitsi korkean riskin vankeja, myös muita vankeja vankilan tarjoamien monipuolisten kuntoutus- ja koulutustoimintojen vuoksi. Vankilassa on myös mahdollista asuttaa tutkintavankeja erikseen vankeusvangeista. Riihimäen vankilaan sijoittaminen ei vaaranna vankien hyvinvointia.

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskus toteaa, että kantelijan siirtopäätöksestä ei ilmene, onko siirtämisestä päätetty TVL:n 3 luvun 6 §:n 1 vai 2 momentin perusteella. Päätöksen tosiasiallisten perusteluiden nojalla vaikuttaa siltä, että siirrosta on sovellettu molempia momentteja. Näin ollen aluekeskus arvioi siirtämisen edellytyksiä molempien momenttien perusteella.

Vantaan vankilan haasteet yliasutuksen suhteen ovat Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella yleisesti tiedossa. Tutkintavankien alueellisesta sijoittamisesta ja siirtämisestä on keskusteltu esimerkiksi 10.11.2020 Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen, arviointikeskuksen ja suljettujen vankiloiden välisessä yhteistyöpalaverissa. Tutkintavankiloiden käyttöasteen tasaamiseksi vanki voidaan siirtää toiseen vankilaan vain painavista syistä. Tutkintavankeuslain esitöissä ei ole tarkemmin avattu, mitä painavilla syillä tarkoitetaan. Aluekeskuksen näkemyksen mukaan Vantaan vankilan yliasutustilanne voisi olla tällainen painava syy, ottaen huomioon erityisesti se, että tilanteeseen on pyritty puuttumaan yksiköiden välisellä yhteistyöllä parantamalla tutkintavankien siirtämistä koskevia toimintatapoja entisestään. Täten edellytykset kantelijan siirtämiselle toiseen vankilaan Vantaan vankilan käyttöasteen tasaamiseksi ovat sinänsä olleet olemassa. Kantelijan siirtäminen on myös linjassa Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella yleisesti noudatetun käytännön kanssa, jonka mukaan yliasutuksen välttämiseksi pyritään siirtämään juuri hovioikeuden käsittelyä odottavia vankeja.

Vankitietojärjestelmään ei ole kirjattu mitään kantelijan suhtautumisesta mahdolliseen siirtoon Riihimäen vankilaan. Vantaan vankilan selvityksen mukaan hovioikeuden päätöstä odottavat tutkintavangit kuuluaan sijoittamisen yhteydessä halukkuudesta siirtyä Helsingin, Riihimäen tai Jokelan vankilaan ja näin on toimittu myös kantelijan kohdalla. Vankitietojärjestelmään on kantelijan kuulemisen osalta kirjattu seuraavaa: "Suostun asumaan vankeusvankien kanssa ja käyttämään vankivaatteita. Haluaisin suorittaa tuomioni avolaitoksessa, jotta voisin sen aikana remontoida taloani." Lisäksi kantelijan toiveeksi sijoituspaikasta on kirjattu Jokelan vankila.

Arviointikeskus on päätöksessään todennut, että kantelija ei vastusta siirtoa. Arviointikeskuksen tulkintaa asiasta voidaan sinänsä pitää ymmärrettävänä, koska kantelija ei kuulemisessaan ole suorasanaisesti ilmaissut vastustavansa siirtoa. Aluekeskus kuitenkin katsoo, että kyseisessä tapauksessa olisi epäselvyyden välttämiseksi voitu jättää perusteluihin myös kokonaan kirjaamatta kantelijan kanta siirtoon, koska vankitietojärjestelmän kirjauksista ei käy ilmi ollenkaan, mitä mieltä kantelija on ollut siirrosta juuri Riihimäen vankilaan.

Perusteluiden kirjausta voidaan pitää myös ongelmallisena, mikäli siirron katsottaisiin tapahtuneen tutkintavankeuslain 3 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla, koska siirtopäätöksessä ei ole mitenkään muutoin avattu, minkä vuoksi kantelijan on oletettu sopeutuvan Riihimäen vankilan olosuhteisiin. Näin ollen päätöksen perustelut jäävät puutteelliseksi, mikäli kantelijan tahdon on katsottu puoltavan sitä, että hän sopeutuisi toisen vankilan olosuhteisiin. Toisaalta mikäli näin ei ole tarkoitettu, ei oletettua soveltumista uuden sijoitusvankilan olosuhteisiin ole perusteltu millään tavoin. Aluekeskus toteaa perusteluiden olevan tältä osin puutteelliset, mutta katsoo, ettei asia anna aiheutta sen enempään, koska edellä mainituin tavoin kantelijan siirtämiselle on ollut joka tapauksessa perusteet vankiloiden käyttöasteen tasaamisen vuoksi. Aluekeskus toteaa myös, että sinänsä se, vaikka kantelija olisikin vastustanut siirtoa, ei olisi estänyt hänen siirtämistään, koska tutkintavanki voidaan siirtää toiseen vankilaan myös vastoin hänen tahtoaan.

Tutkintavankeuslain 3 luvun 6 §:n 2 momentin mukaisissa tilanteissa on vakiintuneesti katsottu, ettei siirto näillä perusteilla eli esimerkiksi vankilan käyttöasteiden tasaamiseksi edellytä vangin suostumusta. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on tuoreessa ratkaisussaan [EOAK/2154/2020](#) katsonut, että myös 1 momentin perusteella vanki on mahdollista siirtää vastoin tahtoaan.

Aluekeskus yhtyy apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa EOAK/2154/2020 esittämään näkemykseen, että tutkintavankeja siirrettäessä ei voida olla ottamatta huomioon päätöksen vaikutuksia heidän mahdollisuuksiinsa pitää yhteyttä läheisiinsä. Aluekeskus toteaa kuitenkin, ettei asiassa ole aihetta epäillä, etteikö kyseisille seikoille olisi annettu edellä mainitussa siirrossa niiden vaatimaa painoarvoa. Lisäksi aluekeskus katsoo, että etäisyydet Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella ovat joka tapauksessa kohtuullisia. Siltä osin kuin kantelija on kantelussaan vedonnut omaan ja lähiomaistensa kotipaikkaan, aluekeskus toteaa, ettei kyseinen seikka ole sinänsä ollut esteenä kantelijan siirtämiselle.

3.1.3 Kannanotto

TVL 3 luvun 6 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään tutkintavankien toiseen vankilaan siirtämisessä varsin erilaisissa tilanteissa. TVL:n 3 luvun 6 §:ssä 2 momentissa säädetään tutkintavangin siirtämisestä toiseen vankilaan niissä tilanteissa, jolloin päätöksentekijällä ei ole vaihtoehtoa asiassa ja jolloin tutkintavanki on siirrettävä vastoin tahtoaankin toiseen vankilaan säännöksen edellytysten täyttyessä. Pykälän 1 momentissa säädetään taas tutkintavangin siirtämisestä toiseen vankilaan silloin, kun siirrolle on perusteltu syy ja voidaan olettaa, että tutkintavanki sopeutuu toisen vangin olosuhteisiin. Siirtäminen voi tällöin tapahtua joko vankilan tai vangin esityksestä.

TVL:n 3 luvun 6 §:n 2 momentissa säädetään tutkintavangin siirtämisestä myös vankilan käyttöasteen perusteella. Säännös on sisällöltään osittain tulkinnanvarainen ja epäselvä. Säännöksessä todetaan ensin, että tutkintavanki tulee siirtää toiseen vankilaan, jos vankilan käyttöaste sitä edellyttää. Säännös on muotoiltu siten varsin ehdottomaksi. Tämän jälkeen on kuitenkin todettu seuraavassa lauseessa, että ”vankilan käyttöasteen tasoittamiseksi tutkintavanki voidaan siirtää vain painavista syistä”. Lain esitöiden ([HE 263/2004 vp](#) s. 220) mukaan ”säännös perustuu siihen, että tutkintavanki on yleensä sijoitettu syytettä käsittelevää tuomioistuinta lähimpään tutkintavankilana toimivaan vankilaan, jolloin siirrosta yleensä aiheutuisi aikaisempaa pitempi kuljetusmatka oikeuden istuntoon”. Lain esitöissä ei siten ole myöskään varsinaisesti otettu kantaa siihen, mitä painavilla syillä asiassa tarkoitetaan.

Todettakoon, että vankeuslain vangin siirtämisestä käyttöasteen perusteella on säädetty varsin eri tavalla kuin tutkintavankeuslaissa. Vankeuslain 6 luvun 3 §:ssä todetaan ainoastaan, että vanki voidaan siirtää toiseen vankilaan vankiloiden käyttöasteen tasoittamiseksi. Säännös antaa siten arviointikeskukselle laajemman harkintavallan kuin tutkintavankien kohdalla.

Kantelijan siirtopäätöksen mukaan päätökseen on sovellettu TVL:n 3 luvun 6 §:ää kokonaisuudessaan. Kuten aluekeskus toteaa, kantelijan siirtopäätöksen perusteluiden nojalla vaikuttaa siltä, että siirrossa on sovellettu pykälän molempia momentteja.

Arvioin ensin, onko tapauksessa ollut perusteita kantelijan siirtämiselle pykälän 2 momentin mukaan käyttöasteen tasaamisen perusteella ja sen jälkeen arvioin 1 momentin mukaisten edellytysten mahdollista täyttymistä. Jäljempänä kohdassa 3.2 arvioin tarkemmin päätöksen perusteluiden asianmukaisuutta.

Vankilan käyttöasteen tasoittamisella ja sen perusteella tehdyissä vankien siirtämisessä on kyse siitä, että käyttöasteeltaan korkeammasta vankilasta siirretään vanki käyttöasteeltaan matalampaan vankilaan. Käsitykseni mukaan tarve käyttöasteen perusteella tehtyihin siirtoihin voinee olla lähinnä silloin, kun kyse on yliasutustilanteesta tai sitä lähellä olevasta tilanteesta. Yhdyn aluekeskuksen näkemykseen siinä, että vankilan yliasutustilanne voisi olla tällainen säännöksessä edellytetty painava syy.

Saadussa selvityksessä ei ilmene Vantaan vankilan ja Riihimäen vankilan tutkintavankiosaston tarkempi tilannetta käyttöasteen osalta kantelijan siirtämisestä päätettäessä. Minulla ei ole kuitenkaan syytä epäillä saadussa selvityksessä todettua siitä, että edellytykset päätökselle käyttöasteen tasaamisen perusteella ovat olleet olemassa.

Tutkintavankeuslaki on epäselvä siinä, miten vankilan ja arviointikeskuksen tulee toimia yliasutustilanteessa valittaessa niitä tutkintavankeja, jotka tulisi siirtää toiseen vankilaan käyttöasteen tasaamisen perusteella. Saadun selvityksen mukaan muualle siirtäminen kohdistuu hovioikeuden päätöstä odottaviin tutkintavankeihin, mikä sinällään on tutkintavankilassa varmasti perusteltua. Käsitykseni mukaan valittaessa niitä yksittäisiä tutkintavankeja, joita siirretään käyttöasteen tasoittamisen perusteella toiseen vankilaan, tulisi huomioida ja tarkastella asiaa myös kyseisen tutkintavangin tilanteen kannalta. Tarkoitin tällä sitä, että tutkintavankia toiseen vankilaan käyttöasteen tasoittamisen perusteella siirrettäessä otettaisiin huomioon myös vangin tulevaan vankilaan sopeutumiseen liittyviä asioita. Käsitykseni mukaan edellä mainittu painavan syyn edellyttämisen voidaan myös osaltaan katsoa tukevan tällaista tulkintaa. Saadun selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, että vankilassa ja arviointikeskuksessa toimittaisiinkin näin. Pidän kyseistä toimintatapaa perusteltuna.

Seuraavaksi arvioin onko kantelijan siirtämiselle ollut TVL 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukainen peruste. Siirtopäätöksestä tai saadusta selvityksestä ei ilmene mitään säännöksessä edellytettyä "perusteltua syytä" kantelijan siirrolle. Siirtopäätöksessä kantelijan siirtämistä on perusteltu oletetulla soveltumisella Riihimäen vankilan olosuhteisiin. Mikäli oletus kantelijan Riihimäen vankilaan soveltumiselle on perustunut siihen, että kantelija ei ole vastustanut siirtoa, pidän perustelua virheellisenä, kuten katson jäljempänä kohdassa 3.2. Kantelun ja saadun selvityksen perusteella on mahdollista, että kantelijalla ei ole ollut oikeaa kuvaa Riihimäen vankilassa tarjolla olevista kuntoutus- ja koulutustoiminnoista.

Toisin kuin vankeuslaissa, tutkintavankeuslaissa ei ole säännöksiä siitä, että vankilaan sijoitettaessa on otettava huomioon kotipaikka sekä yhteyksien säilyminen lähiomaisiin tai muihin läheisiin. Olen ratkaisussani EOAK/2154/2020 kuitenkin todennut, että tutkintavankeja siirrettäessä ei voida olla ottamatta huomioon päätöksen vaikutuksia heidän mahdollisuuksiinsa pitää yhteyttä läheisiinsä. Yhdyn aluekeskuksen lausunnossaan toteamaan siitä, että kantelijan oma ja hänen lähiomaistensa kotipaikka ei ole ollut esteenä kantelijan siirtämiselle.

Edellä todetun perusteella asiassa on jäänyt epäselväksi, onko tapauksessa ollut riittäviä perusteita kantelijan siirtämiselle Riihimäen vankilaan pykälän 1 momentin perusteella. Kuten edellä totesin, minulla ei ole syytä epäillä, etteikö edellytykset kantelijan siirtämiselle olisi täyttyneet kuitenkin pykälän 2 momentin käyttöasteen tasaamisen perusteella.

3.2 Päätöksen perustelujen asianmukaisuus

Hallintolain 34 §:n 1 momentissa säädetään asianosaisen kuulemisesta seuraavaa.

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Hallintolain 45 §:n 1 momentissa säädetään päätöksen perustelemisestä seuraavaa.

Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Arviointikeskuksen tekemä siirtopäätös on perusteluiden osalta ongelmallinen monilta kohdilta. Kuten aluekeskuksen lausunnossa todetaan, päätöksen perusteluissa ei ole esitetty perusteluita kantelijan siirrolle vankiloiden käyttöasteen tasaamisen perusteella. Aluekeskus totesi, että perustelemisvelvollisuuden täyttääkseen arviointikeskuksen olisi ollut asianmukaista avata päätöksessään tarkemmin perusteita tutkintavankiloiden käyttöasteen tasaamisen osalta esimerkiksi viittaamalla Vantaan vankilan yliasutustilanteeseen. Voin yhtyä aluekeskuksen toteamaan.

Käsitykseni mukaan siirtopäätös on puutteellisesti perusteltu myös siltä osin, kun päätös on perustunut TVL 3 luvun 6 pykälän 1 momenttiin. Päätöksestä ei ensinkään ilmene, mikä on ollut perusteltu syy kantelijan siirtämiselle tai mihin on perustunut kantelijan oletettu sopeutuminen Riihimäen vankilaan. Erityisen ongelmallisena pidän arviointikeskuksen esittämää perusteltua siitä, että kantelija ei vastustanut siirtoa Riihimäen vankilaan. Kantelijan mukaan tämä ei pidä paikkaansa. Arviointikeskuksen toimittamassa selvityksessä ei ole asian osalta todettu muuta, kuin että sen saaman tiedon mukaan kantelija ei ole vastustanut siirtoa. Arviointikeskuksen selvityksestä ei kuitenkaan ilmene,

että sillä olisi ollut asiasta muuta tietoa kuin mitä asiasta on kirjattu vankitietojärjestelmään.

Vantaan vankilan selvityksen mukaan rikosseuraamusesimies on kantelijaa siirrosta 4.10.2020 kuultaessa kysynyt häneltä halukkuudesta siirtyä Helsingin, Riihimäen tai Jokelan vankilaan. Aluekeskuksen mukaan vankitietojärjestelmään on kantelijan toiveeksi sijoituspaikasta kirjattu Jokelan vankila. Aluekeskuksen mukaan arviointikeskuksen tulkintaa asiassa voidaan sinänsä pitää ymmärrettävänä, koska kantelija ei kuulemisessaan ole suorasanaisesti ilmaissut vastustavansa siirtoa. Aluekeskus katsoi, että tapauksessa olisi epäselvyyden välttämiseksi voitu jättää perusteluihin myös kokonaan kirjaamatta kantelijan kanta siirtoon, koska vankitietojärjestelmän kirjauksista ei käy ilmi ollenkaan, mitä mieltä kantelija on ollut siirrosta juuri Riihimäen vankilaan.

Suhtaudun aluekeskusta jyrkemmin arviointikeskuksen edellä mainittuun tulkintaan ja sen käyttämiseen siirtopäätöksen perusteena. Kantelun ja saadun selvityksen perusteella kantelijalta oli kysytty ainoastaan, mihin vankilaan hän haluaa ja tämä tieto oli kirjattu vankitietojärjestelmään. Kantelun ja saadun selvityksen mukaan kantelijalta ei ole missään vaiheessa kysytty mihin vankilaan hän ei halua siirtoa. Käsitykseni mukaan edellä todetusta ei voida vetää sellaista johtopäätöstä, että kantelija ei olisi vastustanut siirtämistään Riihimäen vankilaan, eikä sitä ole siten voitu myöskään käyttää siirron perusteena. Käsitykseni mukaan kyseistä perustetta voidaan käyttää vain silloin, jos vanki toteaa selvästi, ettei hän vastusta siirtoa, mitä tapauksessa ei ole tapahtunut. Voin hyvin ymmärtää kantelijan arviointikeskuksen toimintaa kohtaan esittämän arvostelun.

Arviointikeskuksen sijoituspäätös on perustunut Vantaan vankilan esitykseen kantelijan siirtämisestä vankilan käyttöasteen tasaamiseksi. Kantelija oli siirtoesityksestä kuultaessa selvästi tuonut esille kantansa, että hän toivoo sijoittamistaan Jokelan vankilaan eikä Riihimäen vankilaan. Käsitykseni arviointikeskuksen sijoituspäätöksessä olisi siten tullut ilmetä perusteet sille, miksi kantelijaa ei ollut sijoitettu Jokelan vankilaan vaan Riihimäen vankilaan. Tällaisia perusteita päätöksessä ei ole ollut.

Päätöksen riittävällä perustelemisella on siis merkitystä myös tilanteessa, jossa viranomaisella on oikeus tutkintavangin siirtämiseen toiseen tutkintavankilaan myös tutkintavangin vastustuksesta huolimatta.

3.3 Kantelijan terveydentilan vaarantuminen siirron johdosta

Arviointikeskuksen selvityksen mukaan siirtopäätöstä tehdessään sillä ei ole ollut tietoa kantelijan psykiatrisen hoidon tarpeesta ja asiaa ei ole voitu huomioida siirtopäätöstä tehtäessä. Arviointikeskus on neuvotellut Vankiterveydenhuollon yksikön (VTH) Vantaan osaston kanssa siitä, että VTH:lla olisi mahdollisuus kirjata tietoja vankitietojärjestelmään ja ottaa kantaa siirtoasioihin silloin, kun vangilla on kontakti terveydenhuoltoon.

Arviointikeskuksen mukaan valitettavasti nykyiset salassapitosäännökset ja tietojärjestelmään kirjaamisoikeudet eivät ole mahdollistaneet

terveydenhuollon tarpeiden huomioimista siirtotilanteissa, ellei vanki itse tai vankilan henkilökunta ole tuonut tätä esiin. Näin ei kantelijan kohdalla ole tapahtunut. Arviointikeskus piti ilmeisenä, että VTH:n ja Rikosseuraamuslaitoksen välistä tietojen välittymistä on parannettava mikä edellyttää jo aloitetun yhteistyön edelleen kehittämistä ja mahdollisesti myös muutoksia lainsäädäntöön.

Aluekeskuksen ja arviointikeskuksen mukaan vangin hoito ei ole riippuvaista sijoituslaitoksesta, minkä vuoksi myöskään psykiatrasta hoitoa tarvitsevien vankien siirtämiselle ei sinällään ole esteitä. Aluekeskus totesi, että psykiatrasta hoitoa tarvitsevien vankien siirtämistä Vantaan vankilasta ei voida välttämättä aina pitää tarkoituksenmukaisena, koska Psykiatrinen vankisairaala sijaitsee Vantaan vankilan yhteydessä. Vankitietojärjestelmän kirjausten perusteella kantelija on siirretty Vantaan vankilasta Psykiatriseen vankisairaalaan 9.10.2020–2.11.2020 väliseksi ajaksi, minkä jälkeen hänet on siirretty 5.10.2020 tehdyn siirtopäätöksen mukaisesti Riihimäen vankilaan. Aluekeskuksen Vantaan vankilan johtajalta 13.11.2020 puhelimitse saadun tiedon mukaan Vantaan vankilassa kirjoilla olevia tutkintavankeja ei esitetä siirrettäväksi toiseen laitokseen, mikäli he ovat sijoitettuna Psykiatriseen vankisairaalaan. Asiassa saadun selvityksen perusteella näin ei ole toimittu kantelijankaan tapauksessa, kun häntä on esitetty siirrettäväksi ja siirtopäätös on tehty jo ennen, kuin kantelija on ollut Psykiatrisessa vankisairaalassa.

Saadussa selvityksessä on kuvattu yksityiskohtaisesti tapahtumat ja toimenpiteet Vantaan vankilassa ja arviointikeskuksessa liittyen kantelijan siirtämiseen ja sen vaikutuksiin hänen terveydenhuoltoonsa. Tutkintavankeuslain mukaan VTH päättää tutkintavankien terveydenhuollosta vankilassa. Tutkintavankeuslaissa ei ole myöskään säännöksiä vangin terveydentilan huomioimisesta siirtopäätöstä tehtäessä. Aluekeskus katsoi, että saadun selvityksen perusteella ei ole aihetta epäillä, että asiassa olisi vaarannettu kantelijan terveydenhoitoa tai että asiassa olisi muuten tältä osin menetelty säännösten vastaisesti tai muutoin virheellisesti.

Voin yhtyä aluekeskuksen edellä toteamaan. Katson, että asia ei anna minulle tältä osin ainakaan tällä hetkellä aihetta enempään.

3.4 Tutkintavangilta siirron yhteydessä pyydettävät suostumukset

Saadusta selvityksestä ilmene, että Vantaan vankilassa oli kantelijan kuulemisen yhteydessä kirjattu vankitietojärjestelmään, että kantelija suostuu käyttämään vankivaatteita ja asumaan vankeusvankien kanssa. Totean kyseisten kirjausten ja suostumusten pyytämisten osalta seuraavaa.

Tutkintavankien omien vaatteiden käytöstä säädetään TVL 3 luvun 3 §:ssä. Tutkintavankeuslaissa ei ole säännöstä, jonka perusteella vankila voisi pyytää tai edellyttää tutkintavangilta suostumusta vankivaatteiden käytölle eikä tällaista suostumusta voida pyytää myöskään toiseen vankilaan siirron yhteydessä. Todettakoon, että vankeuslain mukaan myös vankeusvangeilla on oikeus omien vaatteiden käyttämiseen, joten on tältäkin kannalta vaikeaa nähdä syytä kyseisen

suostumuksen pyytämiseksi. Vankeuslaki mahdollistaa tosin sen, että rikosseuraamusalueen aluejohtaja voi tietyillä edellytyksillä rajoittaa vankeusvankien omien vaatteiden yleistä käyttöä suljetuissa vankiloissa, mutta tämäkään rajoittaminen ei voi kohdistua tutkintavankiin.

Tutkintavangin vankilassa sijoittamisesta säädetään TVL:n 3 luvun 1 §:ssä. Sen mukaan muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottava tutkintavanki saadaan tutkintavangin suostumuksella sijoittaa samalle osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit, jollei sijoittaminen vaaranna tutkintavankeuden tarkoitusta. Tutkintavangilta pyydetty suostumus voi siten koskea ainoastaan kyseistä tilannetta. Pykälän alkuosassa on lisäksi säännös siitä, että osastosijoittelu vankeusvankien osastolle tutkintavangin omasta pyynnöstä on mahdollista muun muassa toimintaan osallistumiseksi tai sopimusosastolle asuttamiseksi. Totean selvyydeksi, että pelkän suostumuksen perusteella ilman muita edellä mainittuja edellytyksiä tutkintavanki voidaan siten sijoittaa vankeusvangin kanssa samalle osastolle ainoastaan silloin, kun kyse on muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottavasta tutkintavangista.

Olen päätöksessäni [EOAK/3130/2020](#) ottanut kantaa tutkintavankien ja vankeusvankien samassa sellissä asuttamiseen. Päätöksessäni katsoin, että säännökset eivät mahdollista sitä, että tutkintavanki voitaisiin asuttaa samaan selliin vankeusvangin kanssa edes tilanteissa, joissa hänet omasta pyynnöstään tai suostumuksellaan sijoitetaan samalle osastolle vankeusvankien kanssa.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen siirtopäätöksen virheellisestä perustelemisesta Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen tietoon. Saatan lisäksi kohdassa 3.1.3 esittämäni käsityksen tutkintavankia käyttöasteen tasoittamisen perusteella siirrettäessä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen johtajalle.

Saatan edellä kohdassa 3.4 esittämäni käsityksen tutkintavangilta pyydettävistä suostumuksista Vantaan vankilan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Vantaan vankilan johtajalle.

Lähetän tämän päätöksen tiedoksi myös Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskukselle, Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskukselle, Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukselle ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.

Saatan edellä kohdassa 3.1.3 esittämäni käsityksen tutkintavankeuslain 3 luvun 6 §:n 2 momentin tulkinnanvaraisuudesta ja ongelmallisuudesta siirrettäessä tutkintavankeja toiseen vankilaan käyttöasteen tasoittamisen perusteella oikeusministeriön tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä oikeusministeriöön kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosastolle.

Lähetän jäljennöksen päätöksestäni myös Vankiterveydenhuollon yksikölle tiedoksi.